

neděle 1/6, 19³⁰ hod.

Slavkov u Brna

zámek, Rubensův sál

Lore Binon / soprán

Het Collectief

Thomas Dieltjens / klavír

Martijn Vink / violoncello

Ve spolupráci

téma Rondo Festivo

program

Jean-Luc Fafchamps (*1960)

Les amours de madame Tchabaï / Lásky paní Čabajové

Cyklus písní pro mezzosoprán, violoncello a klavír, 2022

1. Le coeur dans un bocal

Jean-Luc Fafchamps

Luciano Berio (1925–2003)

Les mots sont allés

Recitativ na jméno Paula Sachera pro sólové violoncello, 1978

2. Belle abandonnée

Areski Belkacem

George Crumb (1929–2022)

Apparition

Vocalise 1: Summer Sounds – When Lilacs Last in the Dooryard Bloom'd

Elegiac songs and vocalizes pro soprán a klavír, 1979

3. Madame rêve

Alain Bashung

George Crumb

Apparition

Vocalise 2: Invocation to the Dark Angel – Approach Strong Deliveress!

Elegiac songs and vocalizes pro soprán a klavír, 1979

4. Fuir le bonheur de peur qu'il ne se sauve

Serge Gainsbourg

Leoš Janáček (1854–1928)

Pohádka

Con moto – Adagio

5. Toutes les choses

Patrick De Schuyter

Dmitrij Šostakovič (1906–1975)

Oféliina píseň

z: 7 romancí na básně Alexandra Bloka, op. 127, 1967

Leoš Janáček

V mlhách

Presto

6. Immortels

Dominique A

Ve vyprávění tureckého básníka Názima Hikmeta pozoruje doktor Littman srdce uložené ve skleněné nádobě. Pokouší se představit si milostný život jeho majitelky, paní János Čabajové, a přistihne se, že si pobrukuje milostné písně. Bruselského klavíristu a skladatele **Jeana-Luca Fafchampse**, průkopníka soudobé hudební scény, tato zvláštní snová scéna inspirovala k tvorbě cyklu pro mezzosoprán, violoncello a klavír. „Jaké písně si asi Littman mohl broukat?“ přemítal Fafchamps. Složil úvod popisující scénu z Hikmetovy povídky a k němu připojil pět více i méně známých milostných písní. Jeho úpravy těchto melodií od Alaina Bashunga nebo Serge Gainsbourga jsou osobité a originální, podařilo se mu propojit populární žánr s prvky současného hudebního experimentu.

Členové ansámblu Het Collectief a sopranistka Lore Binon jeho písně prokládají výběrem ze svých oblíbených skladeb 20. století.

Les mots sont allés... / Slova odešla... je volná improvizace pro sólové violoncello, kterou **Luciano Berio** napsal pro slavného violoncellistu Mstislava Rostropoviče. Skladba je založena na posloupnosti tónů Es, A, C, H a D (ve francouzštině „ré“) – šifra, která odkazuje na jméno švýcarského dirigenta a mecenáše Paula Sachera, pro něhož byla skladba v Rostropovičově podání narozeninovým darem.

Americký skladatel **George Crumb** patří k tradici hudební avantgardy, jeho hudba je však překvapivě srozumitelná a jemná. Tento zvukový kouzelník obohatil paletu tónů tradičních nástrojů o řadu alternativních herních technik – například nechává interpreta hrát současně na klávesy i struny uvnitř klavíru. Ve skladbě *Apparition / Zjevení* předepisuje hlasu nejen melodii, ale i výkřiky či imitaci ptačího švitoření. Inspirován podmanivou poezií Walta Whitmana prozkoumává všechny hlasové výrazové možnosti – od záдумčivých, lyrických linií v *When Lilacs Last in the Dooryard Bloom'd / Když šeříky na zahradě naposledy rozkvetly* až po dramatický vrchol *Approach Strong Deliveress / Přístup, silná Osvoboditelko*.

O tvorbě **Leoše Janáčka** koluje bonmot, že jeho hudba je tak jedinečná, že nemá ani předchůdkyni, ani následovnici. Čerpá z moravského folkloru, je úzce spjata s jeho jazykem, především v rytmu a kadenci. Janáčková originalita spočívá také v paralelním užívání protichůdných emocí, tedy v čemsi, co bychom mohli nazvat *emocionální polyfonií*: nostalgická melodie se střetává s rozhněvaným ostinatem, čímž vzniká zvláštní dramatické napětí. Jeho *Pohádka* je inspirována Žukovského *Pohádkou o caru Berenději*. Barevným hudebním jazykem ve svých oblíbených „béčkových“ tóninách posluchače vtahuje do kouzelného světa princů, princezen a čarodějů. Podobně snová je i jeho klavírní skladba *V mlhách*; v ní však převládá melancholie pramenící ze smrti dcery Olgy roku i z bolestného nedostatku profesního uznání.

Stejně jako Beriova skladba vznikla i *Oféliina píseň* díky Mstislavu Rostropovičovi. Ten požádal svého blízkého přítele **Dmitrije Šostakoviče** o dílo, které by mohl provádět společně se svou manželkou, sopranistkou Galinou Višněvskou. Šostakovič sáhl po milostné básni Alexandra Bloka – Oféliině žalozpěvu. Z tohoto impulsu nakonec vznikl překrásný cyklus *Sedm romancí na verše Alexandra Bloka* pro soprán, violoncello a klavír.

Het Collectief

Sopranistka **Lore Binon** získala magisterský titul v oboru housle na Královské konzervatoři v Bruselu u Yuzuko Horigome. Během studia objevila svůj pěvecký talent, který rozvinula opět na bruselské Královské konzervatoři u Beatrijs De Vos a také na Escola Superior de Musica de Catalunya v Barceloně a na Konzervatoři v Amsterdamu u Valérie Guillorit. Ještě během studií byla oceněna cenou „Cardon Prize for Exceptional Excellency“. V současné době je její mentorkou zpěvu legendární Margreet Honig.

Lore Binon je mimořádně všestrannou zpěvačkou a těší se širokému uznání za vynikající výkony v různých stylech a repertoárech, je vyhledávanou operní a koncertní pěvkyní, věnuje se i komorní hudbě. Je vysoce ceněna jak předními osobnostmi staré hudby a historicky poučených trendů, tak i příznivci moderní praxe.

Komorní hudební soubor **Het Collectief** byl založen v roce 1998 v Bruselu. Díky stálému jádru pěti hudebníků, z nichž dnes uslyšíte dva, získal soubor osobitý zvuk, kterého dosahuje neobvyklou kombinací smyčcových a dechových nástrojů a klavíru. Ve svém repertoáru se Het Collectief vrací ke Druhé vídeňské škole, ke kořenům modernismu. Na tomto pevném základě pak zkoumá repertoár 20. i našeho století, včetně nejnovějších experimentálních trendů. Soubor také vzbuzuje pozornost odvážnými přesahy mezi současným a tradičním repertoárem i svými nezvyklými adaptacemi staré hudby. Het Collectief pravidelně vystupuje v koncertních sálech celé Evropy i v Jižní Americe (Peru a Brazílie) či v Asii (Hongkong).

Le cœur dans un bocal **Srdce ve sklenici**

Na stole doktora Imreho Littmana
je srdce paní János Čabajové.
Hrdé i zamlklé zároveň,
stojí ve sklenici
obklopené růžemi,
jež září barvou zralých meruněk.
Uprostřed je puklé,
jemnou dlouhou čarou,
to srdce,
jež kdysi patřilo paní Čabajové.
Pane doktore,
odkud ta rána? Skalpel?
Zlá slova? Jedovaté poznámky?
Pláče teď někdo po ní
bez ustání?
Pouhých třicet let –
říká černý štítek –
mělo srdce paní János Čabajové.
A co pan Čabaj,
snad její muž?
Popíjí stále aperitiv u okna
v kavárně Rojakert,
když se smráká?

Teď je tu vystavené
v podivné nádobě,
to srdce,
jež kdysi bylo paní Čabajové.
Kdo ví, kolikrát naplnila
podobnou sklenici marmeládou.
Víčko jistě nebylo
z lékařského skla.
Je tu, ač ona odešla bez návratu,
to srdce,
jež kdysi bylo paní Čabajové.
Doktor orgán postavil před sebe.
Snaží se pochopit to tajemství:
způsobila smrt tepna,
nebo láska?
A v jasné ordinaci moudré
lékařské vědy,
stejně jako toto srdce
paní János Čabajové,
jednou i naše srdce budou
sloužit – mezi růžemi zářícími,
v čisté sklenici,
téměř jako živá.

text: Nazim Hikmet

Belle abandonnée **Opuštěná krásko**

Krásko opuštěná
ve žhavé pustině,
rozplakala jsi mě,
když jsem byl dítě.

Světle zelená milovaná,
starorůžová požehnaná,
jemná okrová zbožňovaná,
karmínová drahá.

Je odpoledne, ještě léto,
a my s očima doširoka
rozevřenýma díváme se na sebe.

Velká divoká zahrada plná
dobrodružství
pro bývalé panoše, pro robinsony.
Ach, jak jsme běhali mezi
zimostrázy,
Ach, jak jsme milovali ovocné
svačinky!

hladí suchý stín.
Nastrojené infantky,
rozjařená guvernantka
ve své tuhé sukýnce,
zapřažený kůň,
těžkopádný a unavený,
v zaprášených ulicích
letních dní.
A krev se vaří
v divokém běhu,
děti září – láska beze slov.

Horko se tiší, pot osychá,
závan větru z palem

text: Brigitte Fontaine

When lilacs last in the dooryard bloom'd ***Když šeříky na zahradě naposledy rozkvetly***

Když šeříky na zahradě naposledy rozkvetly
a na západní obloze časně v noci hvězda zašla,
truchlil jsem.
A s návratem jara budu truchlit dál.

text: Walt Whitman

Madame rêve ***Madame sní***

Madame sní o rozprašovačích
a o válkách tak dlouhých,
že ty jediné ji mohou uspokojit.
Madame sní o ohňostrojích,

o podlouhlých tvarech
a o totemech, které ji ztrestají.
Sní o náporu vln seizmických
a smyslných,

o lásce, která ji zpustoší,
o střele, která ji vynese k nebi.
Je to daleko od lásky na dálku.
Madame sní *ad libitum*,
stejně jako v modlitbách,
které vězní i osvobozují.
Madame sní o nekonečné beztíži,
o akrobatických kouscích,

sní o lasturkách,
o blescích a věčných kláních.
O lásce, která ji zpustoší.
O střele, která ji vynese do nebe.
Je to daleko od lásky na dálku.
Madame sní...

text: Pierre Grillet

Aproach, strong Deliveress!
Přístup, silná Osvoboditelko!

Přístup, silná Osvoboditelko!
Až se tak stane – až si je vezmeš, radostně zazpívám mrtvým,
ztraceným v tvém milujícím, plynoucím oceánu,
spočívajícím v záplavě tvé blaženosti, ó Smrti.

text: Walt Whitman

Fuir le bonheur de peur qu'il ne se sauve
Utíkat před štěstím ze strachu, aby nám neuniklo

Utíkat před štěstím ze strachu,
aby nám neuniklo.
Aby modrá obloha neztmavla.
Přemýšlet nebo se věnovat
něčemu jinému,
to by bylo lepší.
Utíkat před štěstím,
aby nám neuniklo.
Věřit, že „over the rainbow“
je slunce vždy výš, zářivé...

Věřit v nebesa, věřit v bohy,
i když je nám všechno protivné,
když máme srdce rozervané
a v plamenech.
Utíkat před štěstím,
aby nám neuniklo.
Jako malá myška v koutě
kumbálu,
zahlédnout špičku jejího
růžového ocásku,

její horečnaté oči.
Utíkat před štěstím,
aby nám neuniklo.
Mít chuť zakřičet:
„Zachraň mě!“
Ten, kdo zná podstatu všeho,
je nešťastný.

Utíkat před štěstím,
aby nám neuniklo.
Řekni mi, že mě ještě miluješ,
pokud se odvážíš.
Chtěla bych, abys našel něco
jiného, něco lepšího.

text: Serge Gainsbourg

Toutes les choses Všechny věci

S časem se všechno mění
a transformuje,
semínko klíčí, sníh padá,
šeřík kvete na hrobě, z mého
psa už zbyla jen třešeň.

S časem se všechno mění,
proměňuje se kůže i chuť.
Hory, vážky a zářící mýdlové
bublínky za letních večerů.
S časem se otáčí kolo smíchu a slz.

V hospodě „U jistoty“ se pije
už jen ze zvyku.
Jak se jmenovala ta dívka?

S časem se všechno vypaří, oči,
obloha i meteory.
Červené vlajky na černém moři
i ta vůně v mé paměti,
za kterou bych dal život.

S časem všeho se spotřebuje
a spálí se to, čím jsme byli.

Jako cigaretový kouř na konci
filtru zastaví se srdce.
Vše končí v popelníku.

A pod kostelem v Marville,
kde se vrší dva tisíce lebek,
čteme: „Poutníče,
modli se za nás,
neboť my jsme byli tím,
čím jsi ty, a ty budeš tím,
co jsme nyní my.“

S časem všechno mění váhu,
vůni, tvar.
Rtuť, řeka a její meandry,
i poušť, která byla sadem.

S časem se všechno mění
a transformuje,
proč tedy, moje lásko,
když se naše kůže dotýkají,
mám ten pocit věčnosti?

text: Claude Semail

Oféliina píseň

Opustil jsi svou milou, příteli,
přisahal jsi,
že chceš mě milovat!
Odešels do země nehostinné,
jak mohls křivou přísahu mi dát!

Tam za šťastným krajem Dánska
se břehy do tmy zahalí.

Vzedmutá vlna hovorná je
a smývá slzy ze skály.

Už bojovník se nevrátí mi,
rytíř do stříbra oděný.
Neklidně leží kdesi v hrobě,
šerpa a černý chochol
jsou pod zemí.

text: Alexandr Blok

Immortels Nesmrtelní

Nikdy jsem ti to neřekla,
ale jsme nesmrtelní.
Proč jsi odešel,
než jsem ti to řekla?
Věděl jsi to už,
uhodl jsi to?
Že se bohové skrývají
za ovíněnými tvářemi.
Smrtelníci,
my jsme nesmrtelní.
Nikdy jsem ti to neřekla,
ale jsme nesmrtelní.
Viděl jsi ta světla,
ty posly léta?

Všechny ty vyplakané slzy,
polibky, které jsme dostali,
věděl jsi, že budou trvat?
Že když se kousneš do rtů,
zůstane na jazyku jejich chuť?
Nikdy jsem ti to neřekla,
ale jsme nesmrtelní.
Cítil jsi někdy, že nic nekončí?
Ať už jsme tady, nebo tam,
i ty, který už tu nejsi,
je to, jako bys byl věčnější než já.
Ale já jsem u tebe.

text: Dominique A

překlady: Vlasta Reittererová, ED